2. Оновлення стратегії людського розвитку: аспект репатріації біженців війни. URL: https://www.niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/onovlennya-strat ehiyi- lyudskoho-rozvytku-aspekt-repatriatsiyi-bizhentsiv

3. Шевчук С. Україні потрібно буде залучати мінімум 300 000 мігрантів щороку. Елла Лібанова про екзистенційні проблеми з демографією і що можна зробити? 2023. URL: https://forbes.ua/war-in-ukraine/35-mln-ukraintsiv-u-2033-mu-nadzvichayno-optimistichniy-stsenariy-sotsiologinya-ella-libanova-pro-veliki-prob lemi-z-demografieyu-v-ukraini-yaki-zarodilisya-shche-do-viyni-shcho-z-tsim-robiti-25092023-16201

4. Ukrainian Crisis Situational Analysis. URL: https://www.datafriendlyspace.org

5. Три важливі демографічні показники. 2023-го народилося найменше дітей за останні 300 років. URL: https://texty.org.ua/articles/112194/try-vazhlyvi-demohrafichni-pokaznyky-2023-ho-narodylosya-najmenshe-ditej-za-ostanni-300-rokiv/

ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Черушева Галина Борисівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філософії, права та
соціально-гуманітарних дисциплін;
Пархоменко Вікторія Вікторівна,
кандидат економічних наук,
декан фінансово-економічного факультету;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Міжнародна освітня міграція обумовлена мотивацією молодих людей щодо отримання якісної освіти. Не є винятком й українська молодь, яка виїжджає за кордон з метою не тільки здобути вищу освіту в топових європейських закладах освіти, а головне – забезпечити собі на майбутнє конкурентоздатність на ринку праці, професійні перспективи кар'єрного зростання, матеріального достатку й кращих умов життя. За думкою А. Олешко «… найбільш вагомим чинником, що спонукає українських студентів здобувати вищу освіту за кордоном, є потенційна можливість отримати гідну роботу та постійне місце проживання після закінчення навчання.» [1]. Практично ні чим суттєво не змінилась мотивація української молоді порівняно з довоєнним періодом. Провідний науковий співробітник Інституту соціології НАНУ України Ірина Прибиткова, аналізуючи міграційні процеси молоді у 2010 році, зазначає, що головною метою виїзду за кордон українська молодь називає трудову міграцію

(65,1%). «На питання «*Що спонукає молодь до постійних пошуків кращого життя за межами власної країни?»* називають три основних причини, що спонукають їх шукати кращих можливостей для реалізації власних потреб і інтересів: економічні, фінансові, соціально-культурні. Набагато рідше вони указують на політичні й національні причини» [2].

Практично половина респондентів (51,5%) основним чинником мотивом (фактором) міграції визначають фінансово-економічні причини, тобто на їх думку економічна криза та її безперспективність не сприятиме реалізації бажаних життєвих потреб, зокрема й досягнення успіху у професійній сфері та кар'єрному зростанні.

Реальна соціально-економічна та політична ситуація в Україні, широкомасштабна війна, ще більше активізувала міграційні процеси, зокрема серед молоді, задля забезпечення сприйнятих умов навчання та відносно спокійного проживання. Війна, яка завдала болю й страждання українському народу, небезпека, порушення звичного стереотипу життя, все це є ключовим фактором зовнішнього переміщення людей, зокрема відтоку учнівської молоді, більшість з якої надалі переходить в категорію здобувачів освіти за кордоном.

За даними Міністерства освіти та науки України, починаючи з лютого 2022 року по липень 2024 року, реалізували свої міграційні настрої 856 747 тисяч учнівської та студентської молоді. За цей період вони були інтегровані в освітні системи європейських країн. Держава має забезпечити належні умови, щоб українська молодь здобуваючи освіту за кордоном не втратила зв'язок з Україною та могла поєднувати навчання в українському закладі освіти. На даний момент українські студенти мають право одночасно здобути освіту як в Україні, так і місці їх перебування за кордоном.

Треба прийняти ці об'єктивні реалії, які унеможливлюють перебування багатьох родин під постійними обстрілами та тривогами, зокрема на окупованих територіях, де учням та молоді примусово нав'язують російські наративи.

Найбільш привабливими виявились країни, які є територіально відносно близькими до України: Польща, Німеччина, Словаччина, Угорщина, Чехія, Румунія та інші. Дещо меншій відсоток українців виїхало до Франції, Австрії, Швейцарії. Тут основними чинниками виявилися мовні проблеми, високий рівень життя, недостатня соціальна підтримка, проблеми із працевлаштуванням тощо. Як і в попередні роки, Польща залишається пріоритетною країною для здобуття освіти для української молоді за багатьма параметрами. Саме тому ми вважали необхідним показати динаміку освітньої міграції на прикладі цієї країни.

Дані Статистичного щорічника Польщі свідчать про тенденцію зростання кількості українських студентів. У 2022-23 навчальному році після початку широкомасштабної війни студентів з України нараховувалось 48056 осіб, з яких на перший курс поступило 27999 осіб. Порівняльний аналіз з 2012-2013 навчальним роком, коли у польських ЗВО навчалось 9747 українських студентів, свідчить про динаміку збільшення контингенту за 10 років в 5 разів [5].

Показники аналітичних звітів Служби статистики Польщі з 1995-1996 н. р. по 2018-2019 н. р. розкривають закономірну тенденцію щодо щорічного зростання з 790 до 39203 студентів-українців, що обумовлено євроінтеграційними процесами, налагодженням соціально-економічних та культурних зав'язків України-Польщі (табл. 1, табл. 2, за даними [5]).

При цьому, слід зазначити, що найбільше зростання прослідкується в період з 2014 по 2019 роки, коли почались бойові дії на території Донецької та Луганської областей, перед повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Вже в цей період активно стала виїжджати молодь в Польщу, в тому числі з окупованих територій.

Таблиця 1

Динаміка зростання кількості українських студентів, що навчались в Польщі з 2013-2014 н. р. по 2018-2019 н. р.

2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
9747	15123	23392	30589	35584	37829	39203

Джерело даних: [5]

Таблиця 2

Кількість українських студентів, що навчались в Польщі з 2019–2020 н. р. по 2021-2022 н.р.

2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
39017	38473	36030	48056

Джерело даних: [5]

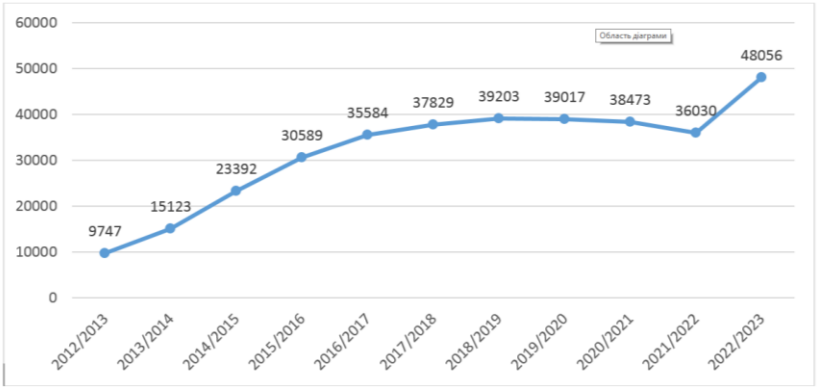

Рис.1. Динаміка виїзду української молоді на навчання в Польщу

Як ми бачимо, за даними таблиці 1, у 2013-2014 н. р. в Польщі навчалося 15123 українців. Суттєві зміни відбулися у 2014-2015 н. р. На навчання у Польські вузи виїхало 23392, саме в період загострення військових подій та економічної нестабільності в Україні.

З 2019/2020 н. р. по 2021/2022 н. р. спостерігається поступове зменшення кількісного показника на фоні пандемії COVID-19, і лише в наступному навчальному році відбувається різке збільшення (практично на 12000 осіб) виїзду українців в Польщу (рис.1), пов'язане, на нашу думку, з повномасштабним вторгненням рф на територію України.

За даними Національного науково-дослідного інституту Польщі з початком війни спостерігається зростання пропорції хлопців по відношенню до дівчат (61% до 39%), при цьому виїзд юнаків віком 16-17 років обумовлений можливістю перебуванням за кордоном й гарантією відстрочки від мобілізації у період воєнного стану за умов отримання статусу студента.

Порівняно з контингентом Польських закладів вищої освіти в Україні намітилась тенденція до збільшення вікового порогу чоловіків 30+. Так показник прийнятих на навчання в українські ЗВО складав 71450 чоловіків [3].

Прогнозуючи реальну ситуацію в країні, можна передбачити подальший динамічний процес освітньої міграції в європейські заклади освіти, із зростанням кількості молодих людей, що має викликати занепокоєння з боку держави, як фактор втрати інтелектуального потенціалу країни.

Список використаних джерел

1. Олешко А. А., Ровнягін О. В. Сучасні тенденції міжнародної освітньої еміграції з України. Економічна Наука. № 3. 2020. С. 21–25. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2020/6.pdf (дата звернення:12.2020).

2. Прибиткова Ірина Міграційний потенціал молоді України, Азербайджану та Росії. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, 2010. URL: https://dif.org.ua/article/migratsiyniy-potentsial-molodi-ukraini-azerbaydzhanu-ta-rosii

3. Держстат України, 1998-2023 Дата останньої модифікації: 29.04.2024. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/arh_vuz_20_u.html

4. Український державний центр міжнародної освіти Міністерства освіти і науки України URL: http://intered.com.ua/

5. Офіційний сайт Główny Urząd Statystyczny. URL: www. stat.gov.pl/

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua